

Дзейтаратыўна-Мастацтва

Год выдання 37-ы
№ 36 (2293)
6 мая 1968 г.
ПАНЯДЗЕЛАК
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

ВЕЧНА ЖЫВЫ

УРАЧЫСТАЕ ПАСЯДЖЭННЕ ў КРАМЛЁўСКИМ ПАЛАЦЫ З'ЕЗДАЎ, ПРЫСВЕЧАНАЕ 150-ГОДДЗІУ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ КАРЛА МАРКСА

Усе сваё жыццё—задумы і імкненні, натхненне і працу — адаў Карл Маркс рэвалюцыйнай навуцы і рэвалюцыйнай барацьбе. Ён зрабіў найвялікшы пераварот у грамадскай свядомасці чалавецтва, узброіў яго веданнем аб'ектыўных законаў гістарычнага развіцця. Маркс-вучоны абгрунтаваў непазбежнасць гібель капіталізму, выявіў сусветна-гістарычную ролю пралетарыяту ў зварожэнні капіталізму і будаўніцтве камуністычнага грамадства. Маркс-змагар разам са сваім другам і саратнікам Фрыдрыхам Энгельсам працаваў тэорыю і тактыку класовай барацьбы пралетарыяту. Восем ужо больш як сто гадоў развіццё чалавецтва ідзе па шляху, прадказанаму тэорыяй Маркса, тэорыяй, якую ў новых гістарычных умовах развіў У. І. Ленін і працягвае развіццё калектыўны розум КПСС, брацкіх камуністычных і рабочых партыяў.

Узброены вучэннем Маркса, пад кіраўніцтвам ленинскай партыі камуністаў пралетарыят і сялянства нашай краіны ачышчалі Вялікую Кастрычніцкую сацыялістычную рэвалюцыю. На працягу ўсёй паўвекавой гісторыі Саветаў Саюза наша партыя і гонарам нясем сцяг Маркса—Леніна, ператварыўшы адстаўную раней Расію ў магутную шматнацыянальную дзяржаву свабоднай і радаснай працы. Марксізм-ленінізм служыць нам верным кампасам на шляху да канчатковай перамогі камунізму.

Праўда жыцця на баку марксізма-ленінізма—вечна жыццё і развіццё чалавецтва рэвалюцыйнага вучэння. Таму блізкае любіць і ўдзячнасць людзей працы ўсёй нашай планеты да Карла Маркса — вялікага мысліцеля і рэвалюцыянера, настаўніка і правядора сусветнага пралетарыяту.

150-годдзе з дня нараджэння Карла Маркса, як вялікае і радаснае свята, адзначаюць камуністы, працоўныя, перадавая грамадзкая ўсяго свету.

Асабліва ўрачысты гэты дзень для грамадзян Саветскай краіны, дзе вучэнне Маркса ўпершыню ў гісторыі ажыццяўлена. У Крамлёўскім Палацы з'езду 5 мая адбылося ўрачыстае пасяджэнне. Больш як шэсць тысяч прадстаўнікоў рабочага класа сталіцы, працоўнікаў сельскай гаспадаркі Падмаскоўя, ветэранаў партыі, вучоных, дзесяці культурна-вясельна-адукацыйнай арміі, партыйных і саветскіх работнікаў сабраліся ў галоўнай зале сталіцы. Прысутнічаюць кіраўнікі дыпламатычных прадстаўніцтваў сацыялістычных краін, замежныя карэспандэнты.

У глыбіні сэрца—чырвоны сцяг з партрэтаў Маркса. Над ім словы: «Пралетарыі ўсіх краін, аднаіцеся!» і лічбы: 1818—1968.

У прэзідыуме — цёпла сустрачаюць прысутныя таварышы Л. І. Брэжнэў, Г. І. Воранцаў, А. М. Касымін, К. Т. Мазураў, М. В. Падгорны, Д. С. Паліжскі, М. А. Суслая, А. М. Шапелін, Ю. У. Андронаў, В. В. Грышын, П. Н. Дзямічэў, Д. Ф. Усцінаў, І. В. Капітонаў, К. Ф. Катушаў, Ф. Д. Кулакоў, М. С. Саламенцаў.

У прэзідыуме таксама ветэраны ленинскай партыі А. А. Андрэаў, А. В. Арцюхіна, А. І. Міхайлаў, Ф. Н. Патроў, Л. А. Фацьева, М. М. Швернік, тут жа — член палітбюро і член ЦК Французскай камуністычнай партыі Раймон Гюйо, кандыдат у члены палітбюро ЦК Балгарскай камуністычнай партыі, міністр унутранага гандлю Балгарыі Пекка Такаў, пратэінуі Маркса — Рабер, Фрэдэрык і Поль Лонге, якія прыехалі на ўрачыстасці ў СССР.

Урачыстае пасяджэнне адкрыў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар Маскоўскага гарадскога камітэта партыі В. В. Грышын. Пад сцягамі паліцыянаў гучыць мелодыя Гімна Саветскага Саюза.

Слова для даклада «Карл Маркс—геніяльны настаўнік і правядор рабочага класа» дае члену Палітбюро ЦК КПСС, сакратору ЦК КПСС М. А. Суслая. Доклад быў выслушан з вялікай увагай і неадрава перапыненняў і апладысмантамі.

Урачыстае пасяджэнне аб'яўляецца закрытым. Прысутныя спяваюць партыйны Гімн «Інтэрнацыянал». Затым адбыўся святочны канцэрт.

Урачыстыя пасяджэнні, прысвечаныя знамянальнаму дзею, адбыліся таксама ў Ленінградзе, Кіеве, Ташкенце, Баку, Кішыніаве, Фрунзе, Ерэване, Ашхабадзе і іншых гарадах.

ЗАСНАВАЛЬНІКУ НАВУКОВАГА КАМУНІЗМА

Споўнілася 150 гадоў з дня нараджэння Карла Маркса. Гэту дату ўрачыста адзначаюць камуністы, усе працоўныя з'янога шара. Мільёны дзюгоўных іспраўнікаў Маркса, рэвалюцыйных барацьбітоў усіх краін з новай сілай вынараюць сваю глыбокую адданасць марксізму-ленінізму, вучэнню, якое перавартае сямі. Дзякуючы тэорыі Маркса, створана тэорыя думак і іспраў Карла Маркса. Яны атрымалі жыццё ў сацыялістычнай рэвалюцыі, у вопыце дыктатуры пралетарыяту і перамогі сацыялізму на Саветскай зямлі, у нараджэнні і магутным развіцці сусветнай сацыялістычнай сістэмы.

Чырвонымі сцягамі, лозунгамі расквіцан фасад Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета. 5 мая тут адбыўся ўрачысты сход прадстаўнікоў працоўных гор. Мінска, прысвечаны 150-годдзю з дня нараджэння Карла Маркса — геніяльнага мысліцеля, заснавальніка навуковага камунізму, вялікага настаўніка і правядора міжнароднага пралетарыяту.

У глыбіні сэрца запіты прамяняга пражыткаваў, у абрамленні жывых кветак велізарны партызт Карла Маркса.

У прэзідыуме ўрачыстага сходу таварышы П. М. Машараў, Ц. Я. Кісялёў, У. Е. Лабанок, У. Ф. Міцкевіч, І. Я. Палікоў, С. О. Прытыцкі, А. А. Смірнов, Ф. А. Сурганав, Д. Ф. Філімонаў, М. М. Пелазеў, прадстаўнікі партыйных, саветскіх, прафсаюзных, міжнародна-навуковых характару сваёй барацьбы і значэнне міжнародных сувязяў у дзесяціны іго вялікіх мат. Пад сцягам марксізма рабочы клас стварае і развівае свае класавыя арганізацыі, разгорвае актыўныя барацьбы і супраць буржуазіі. У барацьбе з імпрыямі, якія вяртаюць навуковаму сацыялізму, вучэнню К. Маркса атрымлівае новыя перамогі.

Пад сцягам марксісцкай ідэі з'явіліся Кастрычніцкая рэвалюцыя, пабудаван сацыялізм у СССР.

З вялікім удзімам удзельнікі ўрачыстага сходу выбралі ў ганаровы прэзідыум Палітбюро, Цэнтральнага Камітэта КПСС.

З дакладам аб 150-годдзі з дня нараджэння Карла Маркса выступіў сакратар ЦК КПБ Ф. А. Сурганав.

Старшынявуючы аб'яўляе сход закрытым. Усе прысутныя ў зале падмаюць сваіх месцаў і спяваюць партыйны Гімн «Інтэрнацыянал». У заключэнне адбыўся канцэрт.

СЯРОД ЛЮДЗЕЙ УЗНЯЎСЯ ЁН, ЯК ВОЛАТ, ШТО ПРАЦЬ СВЕТАМ БУДУЦЬ СЕРП І МОЛАТ І МЭТЫ ДАСЯГНЕ РАБОЧЫ КЛАС. ПРЭМ ЯМУ МЫ ГІМНЫ З ЗАХАПЛЕННЕМ. НІШТО НЕ СПЫНІЦЬ МАРКСАВЫХ ІДЭІ, І БЕССМЯРОТНАЕ ЯГО ВУЧЭННЕ ДА КАМУНІЗМА ПРІВЯДЗЕ ЛЮДЗЕЙ!

КАРЛ МАРКС—ГЕНІЯЛЬНЫ НАСТАЎНІК І ПРАВАДЫР РАБОЧАГА КЛАСА

ДАКЛАД ТАВАРЫША М. А. СУСЛАВА НА ўРАЧЫСТЫМ ПАСЯДЖЭННІ 5 МАЯ 1968 г.

Таварышы! Сёння камуністы, шырока-вольны працоўныя, перадавая грамадзкая ўсяго свету адзначаюць знамянальную дату — 150-годдзе з дня нараджэння заснавальніка навуковага камунізму, геніяльнага настаўніка і правядора міжнароднага пралетарыяту Карла Маркса.

Вялікі мысліцель і палымічны рэвалюцыянер К. Маркс увайшоў у гісторыю як чалавек, які ўказаў рабочаму класу, усім працоўным і прытнненым народам шляхі іх вызвалення ад вэлавой эксплуатацыі і заняволення; шляхі заваявання сацыяльнай і духоўнай свабоды. Маркс навукова абгрунтаваў неабходнасць і магчымасць рэвалюцыйнага разарвання анты-народнага капіталістычнага ладу і накрэслі перапытны стварэння новага грамадства, грамадства без эксплуатацыі, прыгнёту і галечы. У ім вытворчасць, навука і культура належыць усяму народу і развіваецца ў інтарэсах усёго чалавека. Маркс выніў сусветна-гістарычную ролю пралетарыяту ў зварожэнні капіталізму і стварэнні камуністычнага грамадства.

Усе жыццё Маркса было вялікім подзвігам беззапавягнага служэння пралетарыяту. Невырададна пільны быў жыццёвым шляхам Маркса: цяжкае эміграцыйнае жыццё, хранічная настаўка, папкі і ішванне з боку ўраччывых сіл усёго свету. Але беспрыкладная мужнасць, неугайная воля ў барацьбе і непахісная ўдзячнасць у перамозе справы рабочага класа далі магчымасць Марксу перанесці ўсе выпрабаванні.

Разам з К. Марксам працаваў і змагаўся за інтарэсы рабочага класа і бліжэйшыя слаба і падлічкі Ф. Энгельс. Пасля смерці К. Маркса Ф. Энгельс іх справа і вучэнне было геніяльна прадоўжана Уладзімірам Ільчыным-Леніным.

К. Маркс і Ф. Энгельс распрацавалі навуковую тэорыю, у якой сфармуляваны агульныя законы развіцця прыроды, грамадства, чалавечай мыслення, рэвалюцыйнага ператварэння грамадства. З імямі Маркса і Энгельса звязан пачатак міжнароднага камуністычнага руху.

Пад уплывам марксізма рабочы клас, усе больш усведамляе сваю гістарычную місію, інтэрнацыянальны характар сваёй барацьбы і значэнне міжнародных сувязяў у дзесяціны іго вялікіх мат. Пад сцягам марксізма рабочы клас стварае і развівае свае класавыя арганізацыі, разгорвае актыўныя барацьбы і супраць буржуазіі. У барацьбе з імпрыямі, якія вяртаюць навуковаму сацыялізму, вучэнню К. Маркса атрымлівае новыя перамогі.

Пад сцягам марксісцкай ідэі з'явіліся Кастрычніцкая рэвалюцыя, пабудаван сацыялізм у СССР.

лізм у СССР, перамаглі сацыялістычны рэвалюцыю ў шэрагу краін Еўропы, Азіі, на Кубе. Вучэнне марксізма ўвасабляецца ў жыццё ператваральнай працы народаў сацыялістычных краін і аказвае ўсе большы ўплыў на шырокія слаі працоўных капіталістычнага свету, развіваецца ў шырыню і глыбіню.

Сапраўдным трыумфам марксізма-ленінізма азнаменаван сучасны перыяд барацьбы супраць Імпрыялізацыі. Усе, што ёсць у свеце рэвалюцыйнага і перадавага, імкненне да марксізма. Камуністычны рух, які налічвае ў сваіх радах у сярэднім мільярд стагоддзяў толькі сотні камуністаў, ператварыўся цяпер у самую ўплывовую ў свеце партыю і сілу. Народы шукаюць і знаходзяць у марксізм-ленінізме адказы на вострыя праблемы. У гісторыі не было і няма іншага падобнага прыкладу імклівага росту аўтарытату і ўплыву тэорыі.

Марксісцка-ленініскае вучэнне носіць сапраўды інтэрнацыянальны характар. Яно не ведае межэй і з'яўляецца ідэяй асновай міжнароднага адзінства і братэрства працоўных.

Ушаноўваючы памяць К. Маркса, мы і саветскія людзі, з асаблівым націскам павялічваем адданасць сёння яго ідэям. Рэвалюцыйнае вучэнне К. Маркса належыць усяму свету, з'яўляецца дарогам здарыткаў усёго чалавецтва. Але мы ганарымся тым, што менавіта ў нашай краіне гэта вучэнне ўпершыню ў гісторыі было ажыццяўлена на працы. «...Марк і Энгельс, — пісаў У. І. Ленін, — былі поўныя самай радунчай веры ў рускую рэвалюцыю і ў яе магутнае сусветнае значэнне» (Поўны збор твораў, т. 15, стар. 247).

Карл Маркс пастаянна цікавіўся барацьбой супраць царскага самодзяржаўя, якую так самааддана вялі рускія рэвалюцыянеры. І быў асабіста звязаны з многімі з іх. Ён быў глыбока пераняваны ў тым, што ў Расіі «абудзецца процістая сацыяльная рэвалюцыя» (К. Маркс і Ф. Энгельс, Збор твораў, выд. 2-е, т. 32, стар. 364).

У сваю чаргу многія пакаленні рускіх рэвалюцыянераў з найглыбейшай павагай адносіліся да Маркса. Тэорыя Маркса была для іх магутнай ідэяй зброй. Наша ленинска-Камуністычная партыя ва ўсёй сваёй збытасці на ўсіх этапах сваёй гераічнай барацьбы з зварожэннем царскага самодзяржаўя і перамогу пралетарскай рэвалюцыі, за свабоду і незалежнасць Радзімы, за лабудову сацыялізму і нацарковы трыумф камунізма засведчы кіраванне і кірэцтва прынцыпамі творчага марксізма-ленінізма. Непыхіснуча вернасць рэвалюцыйнаму вучэнню, заснавальнікам якога быў Маркс, наша партыя захавала назаўсёды.

філасофіі, палітычнай эканоміі і сацыялізма» (Поўны збор твораў, т. 23, стар. 40).

К. Маркс быў сапраўдным энцыклапедыстам, выстомным вучоным-мысліцелем, які здзейсніў вялікі подзвіг. Ён глыбока ведаў усё шлыкі грамадскай думкі, важнейшыя прыродна-навуковыя тэорыі, асаблівыя тэндэнцыі развіцця капіталізму. Крытычна асвоіўшы і творча перапрацаваўшы дзесяціны навукі, ён здзейсніў сапраўдную рэвалюцыю ў філасофіі, у палітычнай эканоміі, у вучэнні чалавечага грамадства, стварыў цэльнае і стройнае рэвалюцыйнае вучэнне. У «Маніфэсце Камуністычнай партыі», які выйшаў у лютым 1848 года, Маркс і Энгельс выкалі асновы новага вучэння: паслядоўны філасофскі матэрыялізм, які захоплівае прыроду і сацыяльнае жыццё, дыялектыку, як найбольш усебаковае і глыбокае вучэнне аб развіцці, тэорыю класовай барацьбы і сусветна-гістарычнай ролі пралетарыяту.

«Як успява новай тэорыя, — пісаў Ф. Энгельс, — сацыялізм павінен быў зыходзіць перш за ўсё з нааполенага да яго ідэянага матэрыялу, хоць яго каронні лямка глыбока ў матэрыяльных знамянічых фактах» (К. Маркс і Ф. Энгельс, Творы, т. 19, стар. 189).

Сацыяльная кароні ўзнікнення марксісцкай тэорыі заключаюцца перш за ўсё ў тым, што зразвіццём капіталістычнага спосабу вытворчасці і ростам яго супярэчнасцей на арэну грамадскага жыцця выйшаў і пачаў сваё гістарычнае ўжыццё новае, паслядоўна рэвалюцыйны клас — пралетарыят.

Марксізм знайшоў у пралетарыяце сваю матэрыяльна-сацыяльную базу. Для пралетарыяту марксізм уліце сабой магутную ідэю зброю ў барацьбе супраць капіталізму. Супадзенне класавых інтарэсаў пралетарыяту з аб'ектыўным патрэбнасці грамадскага прагрэсу і з другога боку, адпаведнасць марксісцкай ідэі, якая носіць строга аб'ектыўны, навуковы характар, з класавымі мэтамі пралетарыяту надалі марксісцкай тэорыі вялікую ператваральную ролю і жыццёвую сілу. Марксізм сапраўды стаў не толькі тэорыяй і праграмай сусветнага рабочага руху, але і духоўным сцягам сацыяльнага прагрэсу чалавецтва.

Марк і Энгельс, стварыўшы дыялектычны і гістарычны матэрыялізм, зрабілі каронны пераварот у філасофіі. Матэрыялісты да Маркса не звязалі матэрыялістычныя вывады з ідэяй развіцця і не змаглі пашырыць матэрыялізм на галіну грамадскіх адносін. Прыхільны да марксай дыялектыкі прызнавалі ідэю развіцця, але адрывалі яе ад матэрыяльнага свету, надавалі ёй містычны характар.

Між тым само жыццё запатрабавала навуковага растлумачэння аб'ектыўных працэсаў, якія адбываюцца ў грамадстве і ў прыродзе,

як працэсаў развіцця. Прыродазнаўства даказала зменлівасць арганічнай і неарганічнай матэрыі. К. Маркс і Ф. Энгельс устанавілі зменлівасць форм грамадскага жыцця, паслядоўна ўжывлі ідэю развіцця да гісторыі. Яны арганічна злучылі матэрыялістычную тэорыю з дыялектычнай ідэяй развіцця, павялічылі навуку агульных аб'ектыўных законаў, якія дзейнічаюць у прыродзе і грамадстве, стварылі цэласную нааполненую развіцця, класна новую філасофскую навуку — дыялектычны і гістарычны матэрыялізм.

Распаўсюдзішы матэрыялізм на чалавечы грамадства і яго гісторыю, Маркс канчае з хаосам і самавольствам, якія панавалі ў разуменні грамадскіх з'яў. «Марксізм, — пісаў У. І. Ленін, — указаў шлях да ўсебадымнага, усебаковага вучэння працэсу ўзнікнення, развіцця і заняпаду грамадска-эканамічных фармацый, разглядаючы сукупнасць усіх супярэчлівых тэндэнцый, зводзячы іх да даладана вызначаных умоў жыцця і вытворчасці розных класаў грамадства, устанавіў суб'ектыўнасць і самавольства ў выбары асобных «папулічных» ідэй або ў тлумачэнні іх, ускрываючы кароні без выключэння ўсіх ідэй і ўсіх розных тэндэнцый у стане матэрыяльных прадукцыйных сіл» (У. І. Ленін, Поўны збор твораў, т. 26, стар. 57—58).

Матэрыялістычнае разуменне гісторыі дало магчымасць абгрунтаваць рашаючую ролю народных мас і перш за ўсё рабочага класа ў гістарычным працэсе. Як вядома, многія прадстаўнікі дамарксай філасофіі лічылі, што творца гісторыі народы, палкаводцы, асобныя героі. Такім чынам ход грамадскага развіцця, лесы народаў і краін, лесы сацыяльна-прагрэсу ставіліся імі ў залежнасць ад волі выкладу. К. Маркс паказаў, што асновай грамадскага жыцця з'яўляецца матэрыяльная вытворчасць і гістарычныя змены здзяйснююцца, перш за ўсё, у выніку змяненняў у вытворчым апарату і сацыяльнай і сацыяльнай залежнасці вучэння аб класавым барацьбе. У. І. Ленін пісаў: «Людзі заўсёды былі і заўсёды будуць пераацымленымі ахвярамі ашунацтва і самаашунацтва ў палітыцы, навуцы яны не навукацца за любым маральнымі, рэлігійнымі, палітычнымі, сацыяльнымі фразамі, заявамі, абяцаннямі адшукваць Інтэрэсы тых ці іншых класаў» (У. І. Ленін, Поўны збор твораў, т. 23, стар. 47).

Вывучаючы гісторыю грамадстваў, падзелены на класы, Маркс паказаў, што рухаючай сілай развіцця гэтых грамадстваў з'яўляецца класавая барацьба, што за ўсёмі сацыяльнымі, палітычнымі і іншымі грамадскімі зменамі трэба бачыць перш за ўсё барацьбу паміж класамі. Падкрэсліванае велізарнае значэнне марксісцкага вучэння аб класавым барацьбе. У. І. Ленін пісаў: «Людзі заўсёды былі і заўсёды будуць пераацымленымі ахвярамі ашунацтва і самаашунацтва ў палітыцы, навуцы яны не навукацца за любым маральнымі, рэлігійнымі, палітычнымі, сацыяльнымі фразамі, заявамі, абяцаннямі адшукваць Інтэрэсы тых ці іншых класаў» (У. І. Ленін, Поўны збор твораў, т. 23, стар. 47).

Між тым само жыццё запатрабавала навуковага растлумачэння аб'ектыўных працэсаў, якія адбываюцца ў грамадстве і ў прыродзе,

як працэсаў развіцця. Прыродазнаўства даказала зменлівасць арганічнай і неарганічнай матэрыі. К. Маркс і Ф. Энгельс устанавілі зменлівасць форм грамадскага жыцця, паслядоўна ўжывлі ідэю развіцця да гісторыі. Яны арганічна злучылі матэрыялістычную тэорыю з дыялектычнай ідэяй развіцця, павялічылі навуку агульных аб'ектыўных законаў, якія дзейнічаюць у прыродзе і грамадстве, стварылі цэласную нааполненую развіцця, класна новую філасофскую навуку — дыялектычны і гістарычны матэрыялізм.

Распаўсюдзішы матэрыялізм на чалавечы грамадства і яго гісторыю, Маркс канчае з хаосам і самавольствам, якія панавалі ў разуменні грамадскіх з'яў. «Марксізм, — пісаў У. І. Ленін, — указаў шлях да ўсебадымнага, усебаковага вучэння працэсу ўзнікнення, развіцця і заняпаду грамадска-эканамічных фармацый, разглядаючы сукупнасць усіх супярэчлівых тэндэнцый, зводзячы іх да даладана вызначаных умоў жыцця і вытворчасці розных класаў грамадства, устанавіў суб'ектыўнасць і самавольства ў выбары асобных «папулічных» ідэй або ў тлумачэнні іх, ускрываючы кароні без выключэння ўсіх ідэй і ўсіх розных тэндэнцый у стане матэрыяльных прадукцыйных сіл» (У. І. Ленін, Поўны збор твораў, т. 26, стар. 57—58).

Матэрыялістычнае разуменне гісторыі дало магчымасць абгрунтаваць рашаючую ролю народных мас і перш за ўсё рабочага класа ў гістарычным працэсе. Як вядома, многія прадстаўнікі дамарксай філасофіі лічылі, што творца гісторыі народы, палкаводцы, асобныя героі. Такім чынам ход грамадскага развіцця, лесы народаў і краін, лесы сацыяльна-прагрэсу ставіліся імі ў залежнасць ад волі выкладу. К. Маркс паказаў, што асновай грамадскага жыцця з'яўляецца матэрыяльная вытворчасць і гістарычныя змены здзяйснююцца, перш за ўсё, у выніку змяненняў у вытворчым апарату і сацыяльнай і сацыяльнай залежнасці вучэння аб класавым барацьбе. У. І. Ленін пісаў: «Людзі заўсёды былі і заўсёды будуць пераацымленымі ахвярамі ашунацтва і самаашунацтва ў палітыцы, навуцы яны не навукацца за любым маральнымі, рэлігійнымі, палітычнымі, сацыяльнымі фразамі, заявамі, абяцаннямі адшукваць Інтэрэсы тых ці іншых класаў» (У. І. Ленін, Поўны збор твораў, т. 23, стар. 47).

Вывучаючы гісторыю грамадстваў, падзелены на класы, Маркс паказаў, што рухаючай сілай развіцця гэтых грамадстваў з'яўляецца класавая барацьба, што за ўсёмі сацыяльнымі, палітычнымі і іншымі грамадскімі зменамі трэба бачыць перш за ўсё барацьбу паміж класамі. Падкрэсліванае велізарнае значэнне марксісцкага вучэння аб класавым барацьбе. У. І. Ленін пісаў: «Людзі заўсёды былі і заўсёды будуць пераацымленымі ахвярамі ашунацтва і самаашунацтва ў палітыцы, навуцы яны не навукацца за любым маральнымі, рэлігійнымі, палітычнымі, сацыяльнымі фразамі, заявамі, абяцаннямі адшукваць Інтэрэсы тых ці іншых класаў» (У. І. Ленін, Поўны збор твораў, т. 23, стар. 47).

Між тым само жыццё запатрабавала навуковага растлумачэння аб'ектыўных працэсаў, якія адбываюцца ў грамадстве і ў прыродзе,

КАРМАРКС-ГЕНЯЛНЫ НАСТАУНКА І ПРАВАДЫР РАБОЧАГА КЛАСА

[Працяг. Пачатак на 1-й стар.]

Ужыты матэрыялістычны дыялектыку развіцця да грамадскага жыцця. К. Маркс даказаў недагледзены характар капіталістычнага ладу, немучыцца яго гібель. Па самой сваёй сутнасці марксісцкай тэорыі глыбока крытычная і рэвалюцыйная. Не выпадкова яна выклікае шалёную злосьць у буржуазіі і яе ідэолагію. Матэрыялістычная дыялектыка — гэта сіла нястомнага руху наперад, няспыннага абнаўлення і рэвалюцыйнага павяртання.

К. Маркс здзейсніў пераход у галіне палітычнай эканоміі, стварыўшы сапраўды навуковую эканамічную тэорыю.

Прадстаўнікі дэмакратычнай палітычнай эканоміі апісалі некаторыя істотныя рысы буржуазнага грамадства, крытыкавалі яго многія баганы, але яны не змоглі выявіць унутры механізм развіцця капіталістычнага ладу вытворчасці, не адрознілі расту і спаўняльнасці і разгаліненні капіталізму як вечнае, «навуковае» становішча грамадства.

Стварыўшы вучэнне аб прыватнай уласнасці, К. Маркс ускрыў тайну зашчыненай эксплуатацыі, раскрыў унутры механізм капіталістычнага грамадства, яго супярэчнасці, паказавшы неадыхальнае вывадзілі пралетарыяты ад эксплуатацыі без зняважэння капіталізму. Вучэнне аб прыватнай уласнасці ўяўляе сабою сапраўды крэсцовае камені марксісцкай палітычнай эканоміі. Адрывіць прыватнай уласнасці, укаваў Ф. Энгельс у «Анты-Дюрінгу», склалае вліццё гістарычную заслугу К. Маркса. «Яно правілае іржае святло на такіх эканамічных галінах, дзе сацыялісты, не менш чым буржуазныя эканамісты, блукалі да гэтага ў найглыбейшай цемры. Ад вырашэння гэтага пытання ідзе жорстка пачатак навуковай сацыялізму...» (К. Маркс і Ф. Энгельс, Творы, т. 20, стар. 210).

Тэорыя прыватнай уласнасці выявіла крыніцу асноўнай супярэчнасці капіталізму — паміж працай і капіталам, паміж грамадскім характарам вытворчасці і прыватнай формай прыраснаення, укавала на сапраўды становішча пралетарыяты ў агульным ладу капіталізму і дэкаваў у аснове марксісцкага вучэння аб рэвалюцыйнай ролі пралетарыяты ў зваржэнні гэтага ладу. Вось асноваў буржуазнага ўласнасці і асноўнае становішча пралетарыяты ў агульным ладу капіталізму і дэкаваў у аснове марксісцкага вучэння аб рэвалюцыйнай ролі пралетарыяты ў зваржэнні гэтага ладу. Вось асноваў буржуазнага ўласнасці і асноўнае становішча пралетарыяты ў агульным ладу капіталізму і дэкаваў у аснове марксісцкага вучэння аб рэвалюцыйнай ролі пралетарыяты ў зваржэнні гэтага ладу.

Але жыццё пераганяе абварае такія і жыццёвыя канцы. Факты капіталістычнай рэвалюцыі паказваюць, што эксплуатацыя не толькі не знікла, але яшчэ больш умацавалася. А вострае сацыяльнае канфлікт, нарастанне размаху абаваставага руху ясна гавораць аб тым, што імя і не можа быць міру пад капіталістычнымі алавамі. І не прычыны «сацыяльнага партнёрства», а вучэнне аб прыватнай уласнасці павялічыла і буржуазія, эксплуатаемы і эксплуататары.

К. Маркс упершыню ў гісторыі чалавечы стварыў вучэнне аб камунізме і здзейсніў тым самым найглыбейшую рэвалюцыю на ўзлезнах людзей аб амеце і перспектывах грамадскага развіцця.

Стагоддзі лясныя розумны чалавечыя марылі аб ідэальнай арганізацыі грамадскага ладу, аб сацыялізме. Але гэта былі ўтапічныя мары. Утапічны сацыялізм, хоць і крытыкаваў капіталістычны лад, забываючы многія яго баганы, выказваў спадку прычымнаму людзям, але не мог паказаць гэтым людзям сапраўды, нае вышэй за іх цяжкае становішча. «Яно не ўмеў ні растлумачыць сутнасць наёмнага рабства пры капіталізме, ні адрывіць законы яго развіцця, ні злічыць тую грамадскую сілу, якая здольна стаць стваральнікам новага грамадства» (У. І. Ленін, Поўны збор твораў, т. 23, стар. 46).

К. Маркс ператварыў сацыялізм у утопіі ў навуку, абгрунтаваў вывад аб тым, што перамога сацыялізма падрыжоўваецца ўсім развіццём капіталістычнага ладу вытворчасці. Маркс першым укаваў на рабочы клас, як на сілу, якая заклікана сціснуць буржуазію і пабудавць камуністычнае грамадства.

Адрывіць і абгрунтаваў Марксам сусветна-гістарычную ролі пралетарыяты ў з'яўленні

галоўным у марксізме. Адсюль вынікала, адзначаў Ленін, што не добраабачлівыя спробы некаторых высекародных асоб, а класавая барацьба арганізаванага пралетарыяты можа пазбавіць чалавечства ад няшчасна, народжаных эксплуатацыйных ладаў. (Поўны збор твораў, т. 2, стар. 5). Імя і не можа быць марксізма без галоўнага, без вучэння аб сусветна-гістарычнай ролі пралетарыяты.

К. Маркс быў не толькі геніяльным тэарэтыкам, стваральнікам навуковага камунізма, але і палымым рэвалюцыйным і палітычным правадзіром рабочага класа, першым будаўніком палітычнай партыі пралетарыяты. Над улічэннем Маркса і яго влічкі саратніка Энгельса рабочы рух XIX стагоддзя атрымаў значны размах.

«Сіноа камуністычна. Першы Інтэрнацыяналі, утварэнне сацыялістычных рабочых партыяў у розных краінах Еўропы і Амерыкі — такія асноўныя этапы росту рэвалюцыйнай свядомасці і арганізацыі міжнароднага пралетарыяты. Маркс быў заснавальнікам і сапраўдным правадзіром Інтэрнацыяналі — міжнароднага таварыства рабочых, аўтарам яго найбольш важных дакументаў. Маркс і Энгельс саратнічалі пераходу рабочага руху са стыхійнай у свядомую фазу барацьбы. У выніку іх сумесных намаганняў прынёс значэнне марксізма са рабочым рухам ужо пры іх жыцці атрымаў шырокае развіццё.

На працягу больш чым стагоддзя існавання марксісцкай тэорыі выклікае разгоржаны і разгортваюцца напружана ідэалагічная барацьба. Буржуазія лугі за замочытага марксісцкага тэорыю, а затым пачала яе абвараць і беспаспяхова рабіць гэта ўжо на працягу многіх дзесяцігоддзяў. Яе ідэалагічна скарываюць, што тэорыя К. Маркса застала, што развіццё капіталізму пайшло іншым шляхам. Сотні кніг напісана аб тым, што сутнасць капіталізму не ўкладваецца ў марксісцкія канцы, што да заходніх пэўнаўдзельных марксізм пачаў не даставаліся. Унікалі і беспаўнамерныя ронныя антымарксісцкія маніфесты, аднае прызначэнне якіх прыхаваны і абвараць капіталізм, абвараць Маркса, «знішчыць» марксізм або па меншай меры аслабіць яго ўплыў, затрымаць яго папярэнне. Аднак, як пісаў У. І. Ленін, пасля колкага такога «знішчэння» марксізм усё шырэй і глыбей праірае ў тую ці іншую народную масу, «становіцца ўсё мацнейшым, больш загарабана і жывейшым». (У. І. Ленін, Поўны збор твораў, т. 17, стар. 17).

Напружана барацьба вакол ідэйнай спадчыны К. Маркса ішла і ідзе і ў рабочым руху. Як вядома, першую буйную фарміраваную атаку на марксізм зрабілі бэрнштэйніцы. Праз некаторы час супраць твораў марксізма са рэфармісцкай пазіцыі выступіла большасць правадзіроў Інтэрнацыяналі. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі на адрывае развіцця пазіцыі стала ўся права сацыял-дэмакратыя, якая, па сутнасці, адмовілася ад марксісцкага вучэння аб класавай барацьбе, сацыялістычнай рэвалюцыі і дыктатуры пралетарыяты.

Існуе і другі фронт барацьбы ў абарону марксісцкага ленынізма — перадаенне розных «лева»-апартысцкіх скажэнняў рэвалюцыйнай тэорыі, барацьба за «рэвізіянізм» злева». Формы «левай» рэвізіі марксісцкага ленынізма таксама пінтабальны і разнастайны. Траціцкі, напрыклад, у сваёй кнізе «Прыкрытыячы «левай» фразы свабодна капітуляцыя і ныверне ва ўнутраныя сілы Саветскай рэспублікі, крычалі аб сусветнай рэвалюцыі, аб зваржэнні Імперыялізму адначасова ва ўсіх краінах, а законлівы агітэлізм і супраціўніцтва з найбольш рознічымі сіламі. Грубым адностварэннем левача-авантурысцкага скажэння марксізма з'яўляецца дзейнасць групы Мао Цзэ-дуна. Яна пачала з таго, што ірытліва забывала аб «абароне» марксісцкай тэорыі ад «рэвізіянісцкай большасці ў камуністычным руху», а на справе адкінула марксісцка-леныніскае вучэнне, перайшла на пазіцыі дробнабуржуазнага нацыяналізму і шавінізму і абвясціла вышэйшай існавай пятакні Мао Цзэ-дуна.

Камуністычны і рабочыя партыі бацьць свой важнейшы абвараць у тым, каб калектыўнымі намаганнямі весці барацьбу ў абарону марксісцка-ленынскай тэорыі і за яе творчае развіццё.

маці, Маркс разам з тым з геніяльнай праорывісцю акрэслівае важныя контуры будучага грамадства, якое ідзе на змену капіталізму. Пры гэтым, як гаварыў Ленін, у Маркса няма ні цёна спроб выдумляць утопіі. Маркс, як сапраўды вучоны, ставіць пытанне аб камунізме «як падстава таго, што ён паходзіць з капіталізму, гістарычна рэальнае з капіталізму з'яўляецца вынікам дзейнасці такой грамадскай сілы, якая народжаная капіталізмам» (У. І. Ленін, Поўны збор твораў, т. 33, стар. 85).

К. Маркс прадабчы, што пераход ад капіталізму да камунізма будзе адбывацца трыма аб'ектыўна абумоўленымі, гістарычна заканамернымі этапамі: пераходны перыяд, сацыялістычная фаза, камуністычная фаза. Маркс падкрэсліваў, што пераход ад адной фазы да другой вызначаецца перш за ўсё развіццём прадукцыйных сіл і ўдасканаленнем вытворчых адносін. Ён падвёг крытычна тэарэтычную і практычную неабгрунтаванасць усялякіх спроб «падсёбучы» гісторыю, пераскочыць праз гістарычна неабходныя этапы, а таксама спрашчэння канцыліц тыпу казарнагага камунізма.

Высока адзначаючы тэарэтычныя вывады Маркса аб пераходным перыядзе, аб камунізме і фазах яго развіцця, У. І. Ленін развіў іх далей. Абвараючыся на ідэй Маркса і на практычны вопыт Саветскай дзяржавы, Ленін з гістарычна існасцю і глыбінёй з'яўляў іх ідэй будучыня сацыялізма — Сацыялізм, вучыў Ленін, можа перамагчы толькі на базе сучаснай пераходнай тэхнікі, магутнай сацыялістычнай прамісловасці і забеспячэння высокай прадукцыйнасці працы.

Грунтоўчым на аграрнай тэорыі Маркса і развіваючы яе, У. І. Ленін распрацаваў геніяльны план дачынення сялянства да сацыялізма праз кааператыв. У адвядзенні з гэтым планам у Саветскім Саюзе ўпершыню ў гісторыі вырашана наіскладанейшае сялянскае пытанне і нараным чынам пераўтварэцца ўвесь жыццёвы ўклад вёскі.

Важнейшае значэнне мае абгрунтаваны Леніным вельмі шырокі план сацыялістычных пераўтварэнняў у галіне культуры, які прадугледжвае дзікаўдольна неписьменнасці мас, дачыненне іх да ведаў, да дасягненняў навуцы і культуры, стварэнне народнай інтэлігенцыі, крытычнае асваенне і перапрацоўку духоўнай спадчыны, устанавленне камуністычных ідэй у галіне выхавання, маралі, інараў, звычайна.

У адвядзенні з марксісцка-ленынскага вучэннем у СССР пабудавана першая фаза камуністычнай фарміраванні — сацыялізм. Сацыялістычная фаза мае свае ступені вышывання ў залежнасці ад узроўня развіцця прадукцыйных сіл, удасканалення вытворчых адносін, ад кантра-гістарычна абстаўлянні. Пры гэтым існаванне сусветнай сістэмы сацыялізма стварэе прадпэлы для ўсё большай разнастайнасці форм сацыялістычнай арганізацыі грамадства. Але пры ўсім умях характарнымі рысамі сацыялізма з'яўляюцца наяўнасць развітых прадукцыйных сіл, павяненне грамадскай уласнасці на сродкі вытворчасці, адсутнасць эксплуатацыйных класаў і эксплуатацыі чалавека чалавекам, працэс сцірэння розніцы і граення паміж класамі, планмернае развіццё грамадскай вытворчасці з матэрыяльна-тэхнічна павышэння дабрабыту працоўных, кіруючая роля рабочага класа на чале з марксісцка-ленынскай партыяй, глыбокая і ўсебаковая дэмакратыя, сацыялізм, нацыянальна-палітычная роўнасць людзей, дубоўны росквіт грамадства.

Адной з найбольш характэрных асаблівасцяў сацыялізма, як першай фазы камунізма, з'яўляецца, як вядома, размернаванне матэрыяльных дабраў паміж працоўнымі ў адвядзенні з колкасцю і якасцю працы па прыпынку «ад кожнага на здольнасцях, кожнаму па працы». Пры сацыялізме няма эксплуатацыі чалавека чалавекам, але яшчэ захоўваецца пэўная няроўнасць паміж людзьмі ў атрыманні матэрыяльнага ўзнагароджання ад грамадства. Як падкрэсліваў Маркс, гэтыя ведома немінуць «у першай фазе камуністычнага грамадства, у тым яго выглядзе, як лію выходзіць пасля доўгіх пакут роўна з капіталістычнага грамадства» (К. Маркс і Ф. Энгельс, Творы, т. 19, стар. 19).

Сацыялізм — гэта не кароткачасовы этап, а цэлая гістарычная паласа ў развіцці камуністычнага грамадства. Эканамічныя законы сацыялізма і яго перавагі з найбольшай наўнятай раскрываюцца ў сталым сацыялістычным грамадстве. Поўная і ўсебаковая развіцця сацыяльна-эканамічных матэрыяльных і патрабаваньняў сацыялізма забяспечвае паступовае, заканамернае, натуральнае пераход да камунізма. Дарага да камунізма прагатае праз поўную перамогу сацыялізма. Іншага шляху няма.

Тэорыю вырашэння ўчыялісцкіх задач і асаблівых тарыня фарміравання сталага сацыялізма, які мае адвядзеную матэрыяльна-тэхнічную базу і развіты грамадскія адносіны, не адольвалі для розных краін. Тым з іх, якія сталі на новы шлях будучы эканамічна развіцця, адносна лясчэй забяспечыць пабудову сацыялізма. Краінам, якія мелі ў пачатку сацыялістычных адносін няразвітую матэрыяльна-тэхнічную базу, прадстаіць праісць большы гістарычны шлях і вырашыць большыя праблемы.

Такім чынам, тэорыя навуковага камунізма, узабаганна вопытам Саветскага Саюза і ішых сацыялістычных краін, з'яўляецца навуковай асновай гіганцкіх сацыялістычных пераўтварэнняў, якія разгортваюцца цяпер на трох кантынентах планеты, атрымаў практычнае ўвасабленне ў сусветнай сістэме сацыялізма, што з уцех пунгаў гледжання — з эканамічнага, сацыяльнага, палітычнага, дубоўнага — мае карысны перавагі перад капіталістычнай.

Камуністычны і рабочыя партыі сацыялістычных краін уносяць свой злад тэорыю і практыку адвядзення сацыялістычнага грамадства КПСС па-свободу дасягненні сваім вопытам з ішых марксісцка-ленынскай партыяй і адначасова ўважліва вывучае калектыўны вопыт браніх партыяў, выкарыстоўвае яго ў палітычным, эканамічным і культурным будаўніцтве.

Творчае прымяненне марксісцка-ленынскай тэорыі ў той ці ішый краіне патрабуе ўліку саасаблівасцяў адносін паміж класамі і партыямі і ішых канкрэтных умоў. Але прычыны арганізаванай сацыялістычнага жыцця з'яўляюцца агульнымі. Як паказвае вопыт, такіх форм сацыялізма, якія адмаўлялі б агульныя прыпыткі, не існуе.

Саветскі народ пад кіраўніцтвам КПСС праішоў вялікі гістарычны шлях. Ён адкідаваў эксплуатацыйныя класы, стварыў грамадства працоўных, сацыялізм. Ям самым была дасягнута поўная гаранта і адрастаўшы магутную дзяржаву, умацоўваючы друкію з сацыялістычнымі краінам, праводзячы міралюбную знешнюю палітыку, мы даліся і гаранты ад растаўшым капіталізму з пункту гледжання сядомнасці сіл на сусветнай арэне. Перамога сацыялізма ў СССР стала поўнай і нявычонай.

Пабудова сацыялізма ў СССР — гэта вялікая, сусветна-гістарычная заслуга перад усім чалавечым наміра «рабочага класа», каласнага сялянства, інтэлігенцыі, усёга саветскага народа і яго авангарда — Камуністычнай партыі. Вялікі план, накрэслены Марксам і Леніным, намагаючы і геніем саветскага народа ажыццёўлены.

Працэс станаўлення развітага сацыялістычнага грамадства, якое поўнасцю раскрывае свае перавагі, меў у нашай краіне істотны асаблівасці і азнач з перадаеннем сур'езных цяжкасцяў. Нам даводзілася вырашаць вельмі складаныя задачы, будаваць новыя сацыялістычныя аб'екты абароны магутнасць краіны, абвараць ад Імперыялізму заваём рэвалюцыйна-выноўнамі нацыяналізму і Інтэрнацыяналі абвараць. Выпрашаны гэтыя задачы, прыходзіла існа на вялікіх ахвары, каб перамагчы ў жорсткай барацьбе з міжнароднай і ўнутранай рэакцыяй. Вядома, што працоўныя нашай краіны вытрымалі напіск і разграмлі ўсе сілы стараго свету, якія аналізавалі супраць Кастрычніцкай рэвалюцыі і маладой Саветскай рэспублікі — ад сусветнага Імперыялізму і зваржэння рэвалюцыйна-эксплуататарскіх класаў да рэнегата сацыялізма — меншавікоў, эсэраў, буржуазных нацыяналістаў. Саветскаму народу давялося таксама вынесці на сваіх плячах галоўны цяжар другой сусветнай вайны з гітлераўскімі полчышчамі — ударнымі атрадамі Імперыялізму.

І сёння саветскі народ удзяляе несапабную ўвагу умацаванню абаронаўдольнасці краіны ў Інтэрнацыяналі міру і сацыялізма. З пачаткам глыбокага задавальнення мы можам сказаць, што наша Радзіма мае загартаваны і безпаўнамерна адна партыя і народ. Узброеныя Сілы, якія наўдзіна ахоўваюць заваём сацыялізма і заўсёды гатовы даць сакрушальны адпор любому агрэсуру.

Няспынна нарастаючы поспехі саветскага народа ў пасляваенны час даюць магчымасць з кожным крокам наперад ваўней, глыбей і ярчэй раскрываць магчымасці сацыялізма ва ўсім галінах грамадскага жыцця. І да меры нашага руху наперад кожны член саветскага грамадства ўсё больш поўна адвучае вялікі перавагі сацыялістычнага ладу.

Саветскі народ ажыццяўляе цяпер разгорнуты будаўніцтва камунізма. Контурны камуністычнай фазы былі вызначаны ішчэ Марксам і Леніным.

Камуністычная фаза наступае пасля працягла перыяду вышывання ў рамках сацыялізма эканамічных, сацыяльных і дубоўных прадпэлы, «на шлях таго, пісаў К. Маркс, які знікне знявольваючае чалавеча падпарадкаванне яго падлезу працы, калі знікне разам з гэтым процілежачы разумовай і фізічнай працы, калі праца перстане быць толькі сродкам для жыцця, а стане сама першай патрабаваннем жыцця, калі разам з усёбаковым развіццём індывідуальна вырасціць і прадукцыйныя сілы і ўсе крыніцы грамадскага багацця палыжаюць поўным патокам, толькі тады можна будзе аўсім перадаць усе тэны гарызонт буржуазнага права, і грамадства зможа напісаць на сваім сцягу: кожны на здольнасцях, кожнаму па патрабаваннях» (К. Маркс і Ф. Энгельс, Творы, т. 19, стар. 20).

Кіруючыся вялікім ідэямі Маркса і Леніна, наша партыя правядзе новы шлях у развіццё нашай тэорыі і практыкі. Мы цяпер ясна ўважлем, па якім шляху нам існа да камунізма, якія праблемы і цяжкасці паўстаюць перад намі, і настойліва шукаем метады і спосабы вырашэння гэтых праблем. Глыбокая распрацоўка праблем паступова перастане сацыялізма ў камунізм дазена ў Праграме партыі і ў рашэннях XXIII з'езда КПСС. У гэтых рашэннях дакументах і ў рашэннях пленумаў ЦК КПСС намячаныя мерапрыемствы, якія забяспечваюць рух напата грамадства па шляху камуністычнага будаўніцтва.

Галоўнае ў стваральнай рабоце па будаўніцтве камунізма заключаецца ў тым, каб усёмарна развіццё прадукцыйных сіл і ўдасканаленне вытворчых адносін, стварэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізма. На аснове шырокага выкарыстання дасягненняў навуцы і тэхнікі, Індустрыяльнага развіцця усёй грамадскай вытворчасці, павышэння яе эфектыўнасці і прадукцыйнасці працы павышэння быцц забяспечаны далейшы магутны рост прамісловасці і высокай ўстойлівасці тэмпы развіцця сельскай гаспадаркі, што даць магчымасць усё больш поўна задавальняць матэрыяльныя і культурныя патрабаванні ўсіх саветскіх людзей.

Сацыялістычныя вытворчыя адносіны адкрываюць прастору развіццю прадукцыйных сіл. Аднак па меры развіцця прадукцыйных сіл неабходна ўдасканаленне вытворчых адносін, якое ажыццяўляецца не стыхійна, а мэтанаварана, пад кіраўніцтвам партыі і дзяржавы. Патрабнасці сучаснай сацыялістычнай вытворчасці ў СССР, звязаныя з навукова-тэхнічным прагрэсам, аб'ектыўна неабходнасць даць больш шырокую прастору дзейнасці эканамічных законаў сацыялізма патрабуюць правядзення адвядзеных змен у вытворчых адносін і ў формах кіравання. У адвядзенні з гэтым партыя, творча ўважваючы марксісцкі ленынізм, наваецца і ажыццяўляе буйная гаспадарча-эканамічныя мерапрыемствы.

Новыя метады гаспадарча кіраўніцтва будуюцца на спалучэнні аднаго дзяржаўнага планаванага кіраўніцтва народнай гаспадаркай з эканамічнай самастойнасцю і гаспадарчай ініцыятывай прадпрыемстваў, а таксама на ўсёмарным развіцці сацыялістычнага спаборніцтва і выхавання сістэмы маральных і эканамічных стымулаў.

К. Маркс і У. І. Ленін раскрылі дзеянні важнейшых аб'ектыўных законаў сацыялізма і перш за ўсё законаў развіцця ўзнаўлення, планмернага развіцця народнай гаспадаркі, размернавання па працы, закона вартасці. Выкарыстанне гэтых і ішых дэконых пры сацыялізме законаў адвучае магчымасць сапраўдна свядомага, навукова абгрунтаванага, планаванага кіраўніцтва ўсімі эканамічнымі працэсамі краіны.

Праблема ўзнаўлення, планавання К. Маркс разглядваў з пункту погляду рацыянальнага выкарыстання працоўных рэсурсаў, эканоміі рабочага часу. Маркс пісаў, што «эканомія часу, таксама як і планмернае размернаванне рабочага часу на розных галінах вытворчасці застаецца першым эканамічным закана на аснове калектыўнай вытворчасці. Гэта становіцца нават у значна больш высокай ступені законам» (Алох К. Маркс і Ф. Энгельс, Партыялет, 1935, т. IV, стар. 119).

Удасканаленне гаспадарча кіраўніцтва, павышэнне навуковага ўзроўня планавання, правільнае выкарыстанне таварна-грашовых адносін, такіх эканамічных катэгорыяў, як пры-

бытак, рэнтабельнасць, гаспадарчы разлік, развіцце матэрыяльных і маральных стымулаў працы як у маштабе краіны, так і ў рамках асобных галін, прадпрыемстваў дазваляюць значна павысіць эфектыўнасць вытворчасці, дасягнуць максімальных вынікаў пры эканоміі ўсіх элементаў вытворчасці.

Курс на больш шырокае выкарыстанне эканамічных метадаў і гаспадарча-рэалічных форм у арганізацыі вытворчасці і размернавання з'яўляецца адной з важнейшых заставі частак эканамічнай рэформы, якая праводзіцца намі. У сувязі з гэтым буржуазная прапаганда разгарнула цэлы лютэц дэінфармацыі і дэкаваў нібыта аб крывісе сацыялізма (вяртанні СССР і ішых сацыялістычных краін на рэйкі капіталістычнага гаспадарання. Нічога, акрамя злосьных выдумак, няма ў гэтай прапагандае.

Выкарыстанне таварна-грашовых адносін у сацыялістычных краінах падварагача нападанне таксама з боку «тарэтыку» з групы Мао Цзэ-дуна, якія Імкнучы ў сваіх пісаных скарізе леныніскай палачэнні аб матэрыяльнай зацікаўленасці, гаспадарчым разліку, прыбытку, паказваючы гэтыя эканамічныя катэгорыі буржуазнымі. Між ішым, таварна-грашовыя адносіны ў сацыялістычнай эканаміцы маюць аўсім ішчы сацыялістычнае значэнне, чым пры капіталізме, яны трыгучыцца на грамадскай уласнасці на сродкі вытворчасці і калектыўных магчымасцях ператварэння грошай у капітал, у сродак эксплуатацыі. Яны прадугледжваюць вядучую ролю кантраляванага дзяржаўнага планавання і выкарыстоўваюцца з мэтай ішчэ больш магутнага развіцця ўсіх галін сацыялістычнай народнай гаспадаркі і росту дабрабыту саветскага народа.

Асноўным трышчлалым новай сістэмы кіравання народнай гаспадаркай з'яўляюцца прыняцце дэмакратычнага кантраля, які забяспечвае арганічнае адзінства кантраляванасці кіраўніцтва і глыбокага дэмакратызму. Гэты прыпыткі паслядоўна вынікае з сацыялістычнай уласнасці на сродкі вытворчасці, дазваляе найбольш эфектыўна арганізаваць сусветна-буйную сацыялістычную вытворчасць, найбольш поўна спалучае Інтэрэсы грамадства з Інтэрэсамі калектыўна працоўных і ўсіх грамадзян, чыя свядомасць пастаянна ўзрастае па меры набліжэння да камунізма.

Разам з развіццём матэрыяльна-тэхнічнай базы саветскага грамадства ўдаскаляецца сацыяльна-палітычныя адносіны. Насцявае пастаўленне і развіцце сацыялістычнай дэмакратыі, вядучае да ўсё большай актыўнасці Саветскай працоўнай каласмола і ішых грамадскіх арганізацыяў, уцягнення ў дзейнасць на кіраванню дзяржавай усё больш шырокіх мас працоўных. На глебе гэтага растучага дэмакратызму будучы паступова складваюцца элементы камуністычнага грамадскага сямякравання. Наша задача — падтрымліваць гэтыя элементы, усцім спосабамі дапамагаць ім расці і павянавацца.

Сфера сацыяльных пераўтварэнняў і змяненняў у саветскім грамадстве, ажыццяўляемых пры вядучай ролі рабочага класа, пад кіраўніцтвам партыі, надаваць шырокае. Мы правядзі ўжо вялікую работу па сцірэнню граен паміж гарадам і вёскай. У бліжэйшыя гады гэта работа набудзе яшчэ большы размах. Электрыфікацыя, механізацыя і хімізацыя сельскагаспадарчай вытворчасці нададуць ёй індустрыяльнае аблічча. А ўздым культуры ў вёсцы і рашучае перабудова сялянскага быцц дадуць магчымасць забяспечыць яшчэ большы абліччэнне ўмоў працы, быцц і культуры ў развіцці горада і вёскі.

Навукова-тэхнічная рэвалюцыя, удасканаленне вытворчых адносін, рост дабрабыту ўсіх слаёў насельніцтва, расшырэнне агульнасці ідэйна-палітычных задач, шырокае распаўсюджванне ведаў у масах, рост актыўнасці і арганізаванасці працоўных дадуць магчымасць паступова сціраць сацыяльна-класавыя граен паміж рабочымі, каласікамі, інтэлігенцыяй у эканамічным, сацыяльным і культурным галінах. Ужо цяпер мы бачым умацаванне сацыяльнай аднароднасці ўсіх груп працоўных у нашым грамадстве на адзінай сацыялістычнай аснове. Інтэнсіўна ідзе працэс злучэння разумовай і фізічнай працы ў вытворчай дзейнасці людзей.

Поспехі камуністычнага будаўніцтва яшчэ больш умацоўваюць дружбу і супрацоўніцтва народаў нашай Радзімы. Узмацняецца працэс збліжэння нашай, узаемапрынанення культуры, быцц, моў. Дыялектычна гэтага працэсу забяспечыць яшчэ большы абліччэнне ўмоў жыцця і культуры ў развіцці горада і вёскі.

У колдзе будаўніцтва камунізма фарміру

